

Pølsemakeren som ble statssekretær

TERJE JOHANSEN

Det året Svein Fjellheim ble konfirmert, fulgte faren ham bort til O. Skorpe: Kjøtt, Kolonial og Skipsproviand, som averterte etter folk i slakteriavdelingen. Faren var selv fabrikkarbeider på smelteverket, og det var ikke slik at han mente kjøttbransjen var det eneste saliggjørende for den 15 år gamle sønnen. Men Svein trengte en sommerjobb for å kunne finansiere ny sykkel og tok det som bød seg. Han hadde ikke vært lenge hos Skorpe før disponenten kom stikkende med en lærlingkontrakt, som han syntes unge Fjellheim burde undertegne. Faren mente fagbrev var bra å ha, og dermed var den saken på det nærmeste avgjort. Svein Fjellheim ble pølsemakerlærling og gled inn i den faste staben hos Skorpe. Som mye annet i hans liv var yrkesvalget mer eller mindre tilfeldig.

Svein Fjellheims bakgrunn som pølsemaker var et poeng massemediene visste å gripe tak i, både da han ble utnevnt til statssekretær høsten 2005, mens han arbeidet på statsministerens kontor, og da han gikk av etter over sju år som en av Jens Stoltenbergs nærmeste medarbeidere. Dagens Næringsliv utropte ham til «verdens mektigste pølsemaker». «Bare én pølsemaker i regjeringen,» gryntet Nationen. Alltid politisk korrekte Klassekampen var opp-

tatt av at de rød-grønnes regjeringsapparat var så sterkt dominert av akademikere. Avisen kunne fortelle at bare to av Stoltenbergs 82 utvalgte hadde tradisjonell arbeiderbakgrunn i et håndverks- og industriyrke. En av dem var Fjellheim.

Hos Skorpe lærte Fjellheim å partere griseslakt og lage medisterpølser, men han måtte også steppe inn når proviand og brennevin skulle fraktes ned til båter som lå ved kai i Sauda. Skorpes forretning og produksjonslokaler lå midt i Sauda sentrum, med bakeriet til Eidsvåg-familien tvers over gata. Svein husker godt at de kom for å låne hakkemaskinen til mandlene når det skulle lages marsipan. Da hadde de alltid med seg en pose nystekte wienerbrød.

KLASSEKAMP OG TREKKSPILL

Fascinasjonen for trekkspillmusikk er en annen av Svein Fjellheims arbeiderklasseattributter. Seks år gammel fikk han et lite, italiensk pianotrekkspill, som faren hadde kjøpt av en sjømann mens familien bodde i Skånevikstrand etter krigen. Moren drev stedets postkontor, telefonsentral og landhandel; faren ukependlet til Sauda. Svein lærte å spille

Svein Fjellheim stilte opp som pølseloger i Pølsevingen i forbindelse med en reportasje i Rogalands Avis i 1982.

ved å høre på Ønskekonserten i radio. Senere bygde faren hus i Saudasjøen, hvor Svein og to kamerater fikk lov til å øve nede i kjelleren.

Det var trekkspillet som brakte ham i kontakt med arbeiderbevegelsen. I sekstiårene hadde Sauda et av landets største arbeiderungdomslag, som arrangerte dans i Folkets Hus hver onsdag. En onsdagskveld hadde han som vanligvis besørget dansemusikken, drukket for mye pils og falt i dyp søvn bak scenen. I den pinlige pausen som oppsto tok Svein kontakt med representanter for arrangøren og antydte at han og to kompisers sannsynligvis kunne redde dem ut av knipen. Dermed lå veien åpen for «The Troublemakers» fra Saudasjøen. Sauda AUL engasjerte dem omgående til å spille gratis på lagets dansetilstelninger. En halvtime senere sto de på scenen.

Svein spilte trompet i Saudasjøen Skulemusikklag, senere i Sauda Musikkorps, og kunne traktere to instrumenter når dansebandet, omdøpt til «Fjellheims Trio», etter hvert fikk betalt for spillejobbene. De ble bedt om å stå for musikken under lørdagsdansen i Folkets Hus, de opptrådte på 17. mai-tilstelninger og etter hvert på ulike arrangementer andre steder i Ryfylke. På repertoaret stod «Sail along silvery moon», «Carolina Moon» og andre uforglemmelige svisker. Kjartan Fløgstad var en av dem som gikk på dans i Folkets Hus. Han var ikke blant de mest framfusende danseløvene. Svein mener å huske at han for det meste sto ved inngangsdøra med armene i kors og observerte. Men gudene skal vite at han fikk med seg det som foregikk. Om det taler hans romaner sitt tydelige språk. Svein er glad i bøkene til Fløgstad.

Fjellheim var med da halvparten av Saudas 5-6000 innbyggere gikk i demonstrasjonstog under storstreiken i 1962. Han og resten av skolemusikantene satt på et las-teplan og blåste en lang marsj, mens godt voksne husmødre kastet stein og knuste termopannruter i direktørvillaen oppe i åsen.

- Joda, det var klassekamp i Sauda, sier Svein Fjellheim.

Han er stolt av sin Sauda-bakgrunn. Det vesle industristedet innerst i Ryfylke var Rogalands røde bastion, hvor Arbeiderpartiet hadde ordføreren i hele etterkrigstiden og enda lenger. Til tross for skarpe sosiale skillelinjer, voksende politisk engasjement og militante aksjoner skulle det ta tid før partiene på venstresiden gjorde seg gjeldende. Så vidt Fjellheim erindrer, var Sosialistisk Folkepartis fanebærere nærmest usynlige i Sauda i sekstiårene. Etter den sagnomsuste arbeidskonflikten ved ovns-huset i 1970 meldte streikegeneral Kjell Pettersen overgang fra Arbeiderpartiet til AKP (m-l), men fikk ikke så mange med seg.

Kjell Pettersen fikk enorm medieoppmerksomhet og ble nærmest en legendarisk figur under og etter streiken. Fjellheim og Pettersen var naboer i Saudasjøen og kjente hverandre godt. Men Svein syntes streikelederens ideologiske vyer virket nokså virkelighetsfjerne - og Arbeiderpartiet forble hans førstevalg.

- Som sønn av en smelteverksarbeider falt det naturlig å velge Arbeiderpartiet, sier han.

Likevel var det først etter at han kom til Stavanger og selv ble midtpunktet i en streik, at Svein Fjellheim ble trukket inn i politikken.

OVERKOKK MED 41,9 I FEBER

Ferdig med svenneprøven og militærtjenesten fikk han jobb i Norges eldste kjøttforretning, A. Idsøe AS i Stavanger. I militæret hadde han gått tre måneders kokkeskole på Jessheim, før han ble sendt nordover til Heggelia i nærheten av Bardufoss. «Kokkeskolen var ikke stort annet enn et avansert boksåpnerkurs.» Langt verre var det at han holdt på å fryse seg helseløs. Han fikk dobbeltsidig lungebetennelse og havnet på sjukestua med 41,9 i feber, etter å ha stått utendørs og kokt mat i uke etter uke, mens kjøkkenet og messa på Heggelia ble pusset opp. Kokkene hadde rigget seg til med 12 amerikanske feltkjøkken under et halvtak på utsiden av kjøkkenbygningen, hvor 430 sultne soldater sto i matkø tre ganger om dagen. Da sprengkulda satte inn og temperaturen sank under 40 minus før jul, måtte de fortsatt stå med de glovarme ovnene foran seg og alle kuldegradene i ryggen. Det var som å be om å bli sjuk. I følge legen var det et under at Fjellheim berget livet.

Fagorganisert hadde han vært siden 1961, og da han begynte hos A. Idsøe i januar 1966, meldte han seg inn i Stavanger Kjøttindustriarbeiderforening. Første gang han tok ordet på et medlemsmøte, følte han umiddelbart at det var noe han ikke skulle ha gjort. Langt fra alle syntes det var passende for en fersking fra Ryfylke å blande seg inn i debatten i kjøttarbeidernes fagforening i Stavanger. Fjellheim fikk inntrykk av at det var Janteloven og ikke vedtektene som gjaldt. Formannen, Bertel Michelsen, var

imidlertid åpen og inkluderende; han oppmuntret unge medlemmer til å engasjere seg.

Svein Fjellheim ble raskt hovedtillitsvalgt hos A. Idsøe og etter hvert både styremedlem og formann i fagforeningen. Den månedslange kjøttarbeiderkonflikten i 1974 ble også hans ilddåp som fagforeningsleder. Som lokal formann satt Fjellheim i Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbunds (NNNs) sentrale forhandlingsutvalg og var den som dirigerte troppene og ledet streiken i Stavanger-området. Det kunne være intens stemning på streikemøtene når flere hundre medlemmer deltok. Hver morgen klokka 08:00 ble det holdt pressekonferanse, så lenge streiken varte. Streiken satte sterke følelser i sving: Folk hamstret som gale, og mange kom med beisk kritikk mot kjøttarbeiderne. De tillitsvalgte skaffet seg viktig erfaring med mediene og lærte hvilke aviser de kunne stole på. Rogalands Avis støttet åpent de streikende; Stavanger Aftenblad hadde mest sympati med bøndene og dyra deres.

*Svein Fjellheim fotografert høsten 2005, etter at han ble utnevnt til statssekretær på statsministerens kontor. På NNNs landsmøte våren 2013 ble Fjellheim tildelt arbeiderbevegelsens høyeste utmerkelse «Pioneren». Statuetten er en kopi av Per Palle Storms statue på Youngstorget i Oslo.
Foto: Terje Johansen*

HADDE IKKE TENKT Å BLI POLITIKER

Etter streiken ville Stavanger Arbeiderparti ha ham med på laget. Svein hadde ingen ambisjoner om å bli politiker. Valgkomiteens formann Sverre Berg Landsnes ringte gang på gang og prøvde å overtale ham til å stille på partiets liste ved kommunevalget i 1975, men Fjellheim betakkete seg. Først da fristen egentlig hadde gått ut, ga han etter og

svarte at han kunne være listefyll hvis det ikke fantes andre kandidater. Det endte med han ble valgt inn i bystyret.

Streiken i 1974 hadde vært vellykket, men den avslørte at forbundets kampfond var høyst utilstrekkelig. Foran NNNs landsmøte i 1977 mobiliserte Stavanger Kjøttindustriarbeiderforenings styre, som ville ha en radikal økning av kampfondet.

De lokale delegatene hadde forberedende møter hjemme hos Fjellheim. De diskuterte arbeidsoppgaver, la opp strategien og ble enige om hvem som skulle ta opp de ulike sakene. Da de kom inn til Oslo, og landsmøtet kom i gang,

ville ingen av Stavanger-utsendingene gå opp på talerstolen. Landsmøtet var en heksegryte sammenliknet med de hjemlige medlemsmøtene, og Svein ble alene om å fremme sakene som foreningen hadde besluttet å reise. Foreningsformannen var selv uerfaren og preget av stundens alvor:

- Jeg skalv som et aspelaav når jeg sto på talerstolen, erindrer Svein Fjellheim.

Forbundets styrende organer hadde foreslått å øke kampfondet med 50 prosent. Stavangers representanter ville ha en fordobling og ble stemplet som uansvarlige av for-

Folk gikk mann av huse da Svein Fjellheim og Stavanger Samorg inviterte til debatt om det faglig-politiske samarbeidet og Fri Uavhengig Fagbevegelse (FUF) før jul 1985. Innledere var LO-leder Tor Halvorsen og Bjørn Marcussen fra Stavanger kommunearbeiderforening (på talerstolen). Ellers ser vi blant andre Fjellheim midt på bildet og Samorg-formann Sverre Berg Landsnes. Foto: Hans Petter Jacobsen.

bundsledelsen. Da voteringen var over, hadde Stavanger Kjøttindustriarbeiderforenings forslag fått to tredeler av stemmene. NNN fikk et av de største kampfondene i LO-familien.

EN EMINENT MØTEDIRIGENT

Gradvis trekkes han dypere inn i det politiske liv og får mer krevende arbeidsoppgaver i fagbevegelsen, lokalt og sentralt. Han blir medlem av Stavanger formannskap og flere kommunale utvalg. Han kommer med i NNNs landsstyre, forbundsstyre og LOs representantskap. Men når det blir spørsmål om verv som vil snu opp ned på bolig- og livssituasjonen, svarer han konsekvent nei. Fjellheim blir bedt om å stille til valg både som forbundssekretær og forbundsleder i NNN. Men han har hus og jobb i Stavanger, og kone og to barn å ta hensyn til, og vil ikke flytte til Oslo.

I 1981 sier han imidlertid ja til å bli sekretær i Stavanger og omegns faglige samorganisasjon, en stilling han har til han ansettes som LOs distriktssekretær i Rogaland i 1995. I hans tid blir Stavanger Samorg en mer utadvendt og

moderne organisasjon, som tar opp aktuelle samfunnsspørsmål i en serie debattmøter og trekker medlemmene mer aktivt med.

Midtveis i 1980-årene tar Samorgsekretær Svein Fjellheim til orde for en radikalisering av fagbevegelsen. Han sier LO trenger en mer aktiv og pågående holdning både til lønns- spørsmål, arbeidsmiljø og sosiale reformer. Han inviterer til debatt om det faglig-politiske samarbeidet og Fri Uavhengig Fagbevegelse (FUF), en ny fagopposisjon som har vokst fram. Folk går mann av huse midt i beste fjernsynssendetid for å høre LO-leder Tor Halvorsen i muntlig holmgang med lokale raddiser. Møtesalen i Folkets Hus i Stavanger er sprengt, folk sitter langt ute i foajeen og samorg-sekretæren er høyt oppe. Han liker når det svinger,

Stor stemning i Folkets Hus i Stavanger etter at neisiden har vunnet folkeavstemningen senhøstes 1994. Fjellheim har som vanlig trekkspillet med. Foto: Terje Johansen

både i musikken, politikken og fagbevegelsen. Han har stemt nei til EF i 1972 og skal gjøre det samme i 1994. Hans medlemskap i Arbeiderpartiet derimot ligger fast, selv om forholdet til akademikere later til å være et ømt punkt:

(...)det er nødvendig å ha folk i partiledelsen med en bakgrunn som også vanlige arbeidsfolk kan identifisere seg med. Vi som kommer fra industriarbeidsplassene, fører nå en gang et helt annet språk enn disse akademikerne, sier han til Stavanger Aftenblad i desember 1984.

Utover i 1980- og 1990-årene vinner Svein Fjellheim ry som en eminent møtedirigent. Gang på gang får han i oppdrag å lose forsamlingen gjennom talerlister, benkeforslag og kompliserte voteringer – på forbundslandsmøter, på LO-kongresser og på Arbeiderpartiets landsmøter. Thorbjørn Jagland blir så begeistret at han sier Fjellheim må være en av Europas beste dirigenter.

EU-KAMPEN OG ANDRE VIKTIGE SEIRE

Svein Fjellheim husker noen av møtene bedre enn andre. Før Arbeiderpartiets landsmøte i 1992 hadde Brundtland-regjeringen gått inn for en kraftig reduksjon av dagpengene for arbeidsledige. Det var Fjellheims nabo og treningskamerat på Tastaveden, Gunnar Berge, som var kommunalminister og frontet forslaget. Fjellheim likte det ikke og hadde på forhånd varslet Berge om at han ville sette fram et endringsforslag på landsmøtet, noe han også gjorde. Han foreslo at dagpengene ikke skulle kunne reduseres med mindre de arbeidsledige hadde fått et reelt jobbtillbud.

Da saken kom opp til votering, hadde redaksjons-

komiteen, som ble ledet av Jens Stoltenberg, foreslått å oversende Fjellheims forslag til sentralstyret. Senere DNB-banksjef Rune Bjerke var dirigent og kikket spørrende bort på Fjellheim, som signaliserte at han ønsket skriftlig votering. Det skapte uro på regjeringsbenken, og Berge fikk ordet til oppklaring etter at debatten var avsluttet. Kommunalministeren lå oppglødd over talerstolen og advarte sterkt mot naboens forslag.

-Jeg tror Gunnar Berges voldsomme engasjement virket mot sin hensikt. I hvert fall ble mitt forslag vedtatt med to stemmers overvekt. Både for meg personlig, for fagbevegelsen og ikke minst for de arbeidsløse var det en stor seier, sier Fjellheim.

Den ekstraordinære LO-kongressen 22. september 1994 ble historisk. Da stemmene var telt opp, viste det seg at nei-sidens forslag hadde fått flertall. I motsetning til i 1972 hadde LO vedtatt å stille seg bak dem som sloss mot medlemskap; Fjellheim var en av dem. Mens EU-motstanderne jublet, var resultatet en voldsom skuffelse for ja-siden, ikke minst for LO-leder Yngve Hågensen, som hadde kjempet som en løve for ja-flertall. Da Hågensen ringte til Svein etterpå, var han langt nede og usikker på hvordan nederlaget skulle håndteres. Fjellheim hadde vært dirigent på LO-kongressen i 1989, da Hågensen ble valgt, og de to hadde veldig god kjemi. Den gangen hadde salen reagert spontant med buing, plystring og tramping etter at den sittende LO-lederen Leif Haraldseth uttalte seg negativt om Hågensens kandidatur. Som dirigent var det Fjellheims plikt å sørge for ro i salen, og han slo så hardt i bordet at metalldelen på klubba spratt av. Men Hågensen ble valgt.

SVARTE NEI TIL STOLTENBERG

Svein Fjellheim sa også nei da LO-leder Gerd-Liv Valla ringte på vegne av statsministeren høsten 2005: Jens Stoltenberg ville ha ham som statssekretær. Fjellheim satt på LO-kontoret i Folkets Hus i Stavanger, der han hadde arbeidet som distriktssekretær i ti år, og ble ganske overrumplet. Han nærmet seg 60 år, hadde en jobb han

stortrivdes med, og var vel etablert i Stavanger. I utgangspunktet var han skeptisk til å skifte både arbeidsplass og bosted. Naturligvis var det et fristende tilbud; han kunne knapt regne med å få en mer spennende utfordring, men samtidig var han i tvil om han hadde det som skulle til for å fylle vervet som statssekretær på statsministerens kontor. Han var nervøs for at han ikke ville strekke til. Han hadde fått konkrete forespørsler før og takket nei, først og fremst fordi han ikke hadde lyst til å flytte. Det samme sa han til Valla. De kjente hverandre godt. Etter å ha diskutert fram og tilbake i tre kvarter, var Fjellheim like urokkelig. Dagen etter ringer Stoltenberg selv mens Fjellheim sitter hjemme i kjellerstua og ser på Skavlan. Partilederne Halvorsen, Haga og Stoltenberg har som talk show-vertens

gjester nettopp snakket seg varme om det nye rød-grønne regjeringsprosjektet. Derfor er Fjellheim et øyeblikk i tvil om det virkelig er statsministeren, eller om det er Willi Røret som er på tråden. Han svarer på en måte som får Stoltenberg til å spørre om igjen: Snakker jeg med Svein Fjellheim i LO i Rogaland? Skavlan var laget dagen før og ble sendt som opptak.

Hele den politiske ledelsen ved Statsministerens kontor fotografert høsten 2012. Fra venstre: statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, politisk rådgiver Tonje Brenna, statssekretær Erik Lahnstein, statssekretær Inger-Anne Ravlum, statssekretær Svein Fjellheim, statsminister Jens Stoltenberg, statssekretær Dagfinn Sundsbø, statssekretær Rita Skjærvik, statssekretær Mette Nord, statssekretær Snorre Wikstrøm, statssekretær Hans Kristian Amundsen, statssekretær Halvard Ingebrigtsen, politisk rådgiver Sindre Fossum Beyer.

Foto: Statsministerens kontor.

Stoltenberg spør om Svein vil begynne som statssekretær på statsministerens kontor. Fjellheim er fremdeles i sterk tvil og ber om ny utsettelse. De blir enige om at Stoltenberg skal ringe opp dagen etter. I løpet av kvelden og neste morgen ombestemmer Svein Fjellheim seg, etter å ha rådført seg med gode kamerater i det politiske

miljøet. Likevel drar han til SIF-banen for å spille fotball med en gjeng kompiser, slik han har gjort hver lørdag formiddag i mange år. Da Stoltenberg ringer, er det kona Kine som tar telefonen. «Han har det ikke godt,» sier hun og sikter til valgets kvaler som mannen har slitt med. «Han kommer til å få det bra hos oss i Oslo,» svarer statsministeren. Noen minutter senere er Fjellheim tilbake fra trening, ringer statsministeren og bekrefter at han likevel sier ja.

FJELLHEIM OG GERD-LIV VALLA

Fjellheim skal fungere som en slags liaison-offiser mellom regjeringen og fagbevegelsen. Men hvor er fagbevegelsens mann når den rød-grønne regjeringen gjør det famøse vedtaket om innstramminger i sykkelønsordningen i september 2006? Han og Gerd-Liv Valla sitter på gjestebenken under sammenslåingskongressen for NOPEF og Kjemisk Forbund i Folkets Hus i Oslo. Kolleger har avslørt at Fjellheim slo i bordet så kaffekoppene hoppet da saken ble drøftet internt forut for dette. I ettertid protesterer Gerd-Liv Valla høylytt: – Jeg tror dere er splitter pine gjerne hvis dere har tenkt å gå videre med det forslaget, sier hun. LO-lederens skarpe, utvetydige reaksjon gjør at Stoltenberg trekker forslaget tilbake.

Det var etter dette Norges største avis utropte henne til landets mektigste. LOs kvinnelige leder lot til å like den merkelappen og brukte medgangen for alt den var verdt. I fortsettelsen kunne det virke som om Valla bevisst tok opp sakene gjennom massemediene for å demonstrere makt og styrke.

Fjellheim hører til dem som mener Valla kjempet for sine

medlemmer og bare gjorde jobben sin. Hennes arbeidsstil skapte imidlertid irritasjon innad i den bevegelsen hun tilhørte, både blant de ansatte i Folkets Hus og i regjeringskontorene. Da hun ble tvunget til å gå av som LO-leder i 2007, uttalte statssekretær Fjellheim at han syntes dette var den beste løsningen, slik situasjonen hadde utviklet seg. Likevel var han regelrett forskrekket

Svein Fjellheim og sjefen under en utflukt sommeren 2009.
Foto: Statsministerens kontor.

over mediernes nådeløse klappjakt, og han mener det var en strategisk generaltabbe av LO å tillyse pressekonferanse i den mest kritiske fasen av saken. Som distriktssekretær hadde han aldri hatt noe å utsette på Valla som arbeidsgiver. De to hadde et svært godt samarbeid gjennom flere år.

– Hun var aldri ufn mot meg, sier Fjellheim.

PÅ STATSMINISTERENS KONTOR (SMK)

Statsministerens kontor er en spennende arbeidsplass. Stabens oppgave er å assistere, betjene og gi råd til regjeringsjefen, og planlegge arbeidet både på kort og lang sikt. Å gå gjennom aviser og tidsskrifter, følge med i mediebildet nasjonalt og internasjonalt, med tanke på oppfølging, er en viktig del av arbeidet. Ingen dager er like, samtidig som faste møter og rutiner må ligge i bunnen.

- Selvfølgelig er mediene med på å sette regjeringens dagsorden; vi lever i samme virkelighet, sier Svein Fjellheim.

Han passet alltid på å legge Stavanger Aftenblad på statsministerens skrivebord. Stoltenberg har selv bekreftet at Aftenbladet er en avis han leser daglig.

Beredskapen ble automatisk hevet når Stoltenberg skulle møte i spontanspørretimen i Stortinget. Da ble alle gode krefter mobilisert i et travelt forsøk på å ringe inn hvilke temaer som kunne tenkes å komme opp. Bakgrunnsinformasjon ble hentet inn fra departementer, direktorater og andre kilder, kvalitetssikret, samordnet, redigert og presentert for statsministeren i en svær ringperm. Under selve spørretimen satt staben med ørene på stalker i diplomatlosjen og sendte lapper og beskjeder, slik at regjeringsjefen skulle få opplysninger om sakens aller siste utvikling på bordet mens møtet pågikk.

- Jens er ekstremt flink til å tilegne seg ny informasjon, sier Svein.

Fjellheim var ikke forberedt på at Stoltenberg ville be ham fortsette etter stortingsvalget i 2009. Men han ble satt til å

ta hånd om statsministerens møtekalender. Dette medførte at den tidligere pølsemakeren fra Saudasjøen i mer enn tre år satt med kontroll over Norges statsministers gjøren og laden, iallfall hans møter og avtaler. Det var som avisene skrev: Hvis Stoltenbergs gamle venn Kjetil Try ville invitere statsministeren til middag, måtte dette gå gjennom Fjellheim. Når Senterpartiets leder Liv Signe Navarsete ønsket å møte Stoltenberg, måtte det først avklares med hans statssekretær.

- Alle ville møte statsministeren. Jeg måtte si nei til 95 prosent av henvendelsene som kom, sier Fjellheim.

Storbritannias tidligere statsminister Tony Blair skriver i sin selvbiografi at den som satt med ansvaret for hans møtekalender, hadde også stor politisk innflytelse.

Fjellheim opplevde det som krevende og ansvarsfullt arbeid, uten at det gikk ut over hans egen politiske rolle. Han hadde også andre faste oppgaver: Han sto for kontakten med partene i arbeidslivet, og var den som laget regjeringens faglig-politiske regnskap.

22. JULI 2011

Den ettermiddagen bomben eksploderte utenfor høyblokka i regjeringskvartalet i Oslo, satt Svein Fjellheim hjemme på Tastaveden i Stavanger og fulgte det grufulle dramaet på fjernsynsskjermen. Det var et sjokk å se ild og røyk velte opp fra regjeringsbygningen som hadde vært hans arbeidsplass i snart seks år, og forferdelig å gjenkjenne blødende kolleger som ble fanget inn av kameralinsene. Han hadde en kort telefonsamtale med statsministerens politiske rådgiver Sindre Fossum Beyer,

som bekreftet at Stoltenberg befant seg i statsministerboligen i Inkognitogaten da attentatet skjedde. Landets statsminister var uskadd og i ferd med å skrive en av sitt livs viktigste taler.

Det var vanskelig å ta inn over seg redselsscenene som utspant seg i sentrum av hovedstaden denne ettermiddagen, men verre skulle det bli. Før det var kommet offisielle meldinger om Utøya, ringte leder i Stavanger Arbeiderpartis bystyregruppe, Cecilie Bjelland, ganske fortvilet i stemmen. Hun fortalte at to av barna hennes var på AUFs sommerleir; de hadde ringt og sagt at det var skyting der ute. Hun ville at Fjellheim skulle ringe til politiet, noe han gjorde.

Selv hadde Fjellheim sommerferie da terroren rammet Norge. Han og kona hadde vært i Oslo i et par uker og brukt leiligheten i Pilestredet som base for turer til Sverige og steder på Østlandet. Torsdag den 21. juli hadde han vært på kontoret sitt i 16. etasje i høyblokka og ryddet, før ekteparet dro hjem til Stavanger.

Svein Fjellheim hadde kontor i samme etasje som statsministeren. Stoltenbergs og Fjellheims kontorer vendte ut mot Akersgata og Holmenkollåsen. De lå på motsatt side av eksplosjonsstedet og ble ikke direkte berørt av ødeleggelsene. Fotografier som Fjellheim fikk se senere, viser at hans nye, brune jakke hang over stolryggen slik han hadde hengt den fra seg dagen før terroraksjonen, da han var innom og ryddet. Alt inventar var intakt. Sekretærens kontor som lå vegg i vegg, var knust til pinneved.

I dag vet vi at deler av bombens fryktelige sprengkraft gikk ned i undergrunnen, fordi det var bygd en kulvert under gatelegemet der Breivik satte fra seg bilen. Ekspertene mener at høyblokka ville ha rast sammen, dersom dette tunnelsystemet ikke hadde vært der. Før attentatet hadde Fjellheim lagt merke til at de holdt på å montere såkalt bombefilm på vindusrutene i regjeringsbygningen. Den seige plastfilmen sto i mot mye av trykkbølgen og hindret bruddstykker av glass i å bli slynget innover i kontorene. Dette berget sannsynligvis også mange liv.

Svein Fjellheim avbrøt ferien og reiste inn igjen til Oslo lørdag 23. juli. Regjeringskvartalet så ut som en krigsskueplass. Regjeringsbygningen var ødelagt og ubrukelig, men regjeringsapparatet fungerte midt oppe i all elendigheten. Stoltenbergs medarbeidere flyttet inn i statsministerboligen og representasjonsboligen i Parkveien og fortsatte sitt arbeid fra kontorene der i et par måneder. Siden flyttet statsministerens stab til Akershus festning.

- Vi var mange som fikk hverdagen snudd på hodet. Men det blir bagateller i sammenlikning med dem som mistet sine kjære i terroraksjonen. Det går ikke an for andre å sette seg inn i deres påkjenninger, sier Svein Fjellheim.

«DEN SOM VET HVORDAN POLITIKK OG PØLSER LAGES»

I god tid tok Svein Fjellheim opp med sine overordnede at det ville passe å gå av når han fylte 67 år. Han ble enig med stabssjef Karl Eirik Schjøtt-Pedersen om at han skulle stå i stillingen en måned lenger. Da han sluttet 1. desember 2012, hadde han vært statssekretær sammenhengende siden høsten 2005. I sin avskjedstale sa han at det var litt rart at han som opprinnelig hadde takket nei, skulle bli værende lenger enn noen av de andre statssekretærene.

Hans bekymring for akademikertettheten i statsadministrasjonen forsvant så snart han hadde fått hilst på sine nye kolleger. Han konstaterte at det sunne bondevettet var nokså jevnt fordelt, og at han kunne gjøre seg forstått på statsministerens kontor uten eksamen fra universitet eller høyskole. Siden har han ikke angret en dag på at han ble med på laget.

Jens Stoltenberg har sagt at Svein Fjellheim er «et usedvanlig dyktig og behagelig menneske». Under enhver omstendighet har industriarbeidersønnen fra Sauda gjort en bemerkelsesverdig klassereise, godt hjulpet av sitt omgjengelige vesen, gode utseende, en utvungen gløggheit og ikke minst et godt synlig politisk og faglig engasjement gjennom mange år. Mangelen på teoretisk utdanning er blitt kompensert ved en utpreget sosial intelligens, kombinert med innsikt i samfunnspolitiske spørsmål og politikkenes liturgi, samt en sjelden fingerferdighet med dirigentklubbe og trekkspill. Selv om hans politiske hjerte ligger på venstresiden, har han alltid vært lojal mot det partiet og den fagbevegelsen han er en del av.

Tysklands gamle rikskansler Otto von Bismarck skal ha uttalt at «den som vet hvordan politikk og pølser blir laget, får aldri mer en rolig natts søvn». Etter to tiår som pølsemaker, like lenge i Stavanger bystyre og over sju år i den rød-grønne regjeringen, er Svein Fjellheim en av «ytterst få som vet hva Bismarck snakket om», har Dagens Næringsliv bemerket.

Svein Fjellheim har ingen problemer med nattesøvnen. I 2013 er han tilbake til det trygge, gode liv på Tastaveden, sammen med kona Kine, med barn og barnebarn i nærheten, og med mulighet til å bruke mer tid på fising, fotball, trekkspill og boklesing. Den indre og ytre balansen som han en gang snakket om i et avisintervju, er gjenopprettet.

Det er her han hører til. Det er her han helst vil være.

KILDER

Samtaler med Svein Fjellheim.

Artikler i Stavanger Aftenblad, Rogalands Avis, Klassekampen,

Dagens Næringsliv, Nationen, Fri Fagbevegelse.

Regjeringens dokumentarkiv.

SVEIN FJELLHEIM (f. 1945)

Politiske og faglige verv, bl. a.

2005-2012 Statssekretær, Statsministerens kontor,

Jens Stoltenbergs 2. regjering

1979-1994 Styremedlem i Stavanger Arbeiderparti (nestleder 1994-1995)

1975-1995 Bystyremedlem

1979-1995 Stavanger formannskap

1987-1991 Stavanger kommunes finansutvalg/kommunalutvalg

1979-1991 Medlem/nestleder- og leder Park- og idrettsstyret i Stavanger

1991-1995 Leder av kommunalstyret for kultur, idrett, og kirke i Stavanger

1991-1995 Leder av kulturhusstyret

1981-1993 Medlem av NNNs forbundsstyre, i landsstyret fra 1977

1974-1993 Leder i Stavanger Kjøttindustriarbeiderforening

Yrkeserfaring

1974-1993 Fagforeningsleder i Stavanger Kjøttindustriarbeiderforening

1995-2005 LOs distriktssekretær i Rogaland

1981-1995 Faglig sekretær i Stavanger og Omegns Faglige Samorganisasjon

1965-1981 A.Idsøe i Stavanger, Kjøttindustrien

En rekke styreverv og andre verv.

